

Alındı : 26.04.2023

Kabul edildi : 23.05.2023

Early Childhood Education Researches

www.ecerjournal.net

ISSN:

Erken Çocuklukta Dil Ediniminin Kuramsal Temelleri

Theoretical Basis of Language Acquisition In Early Childhood

Nursema ÇETİN¹

ÖZ

İnsanların birbirleriyle iletişimini sağlayan dil, bebeklikten itibaren bireyler tarafından iletişim aracı olarak kullanılmaktadır. Kişilerin kendi istek ve ihtiyaçlarını ifade etmeleri dilin yardımıyla olmaktadır. Bebekler doğduklarında ihtiyaçlarını belirtmek için ağlayarak iletişim kurarlar. Bu onların sosyal olarak iletişim şekilleridir. Bu durum göz önüne alındığında sosyal yaşamın da temelini oluşturan dil yaşamımızda oldukça önemlidir. Biyolojik faktörler, ailenin dil becerileri gibi iç etkenler ve çocuğa sağlanan duyuşsal uyaran, ailenin eğitim düzeyi, ailenin dili kullanım biçimi gibi dış etkenler bireyin dil gelişimine etki etmektedir. Bu sebeple dilin gelişiminin bilinmesi ve doğru bir şekilde desteklenmesi çocukların gelecekteki yaşamları kolaylaştırmaktadır. Öğrenmelerinin hızlı olduğu okul öncesi dönemde çocukların dil gelişimlerinin doğru desteklenmesi diğer gelişim alanlarını da olumlu etkilemektedir. Bu doğrultuda çalışma erken çocukluk döneminde dil edinimini ortaya koyma amacını taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Okul Öncesi, Dil Edinimi, Dil Gelişimi

ABSTRACT

Language, which enables people to communicate with each other, is used as a means of communication by individuals from infancy. It is with the help of language that people express their wishes and needs. When babies are born, they communicate by crying to meet their needs. This is their way of communicating socially. This situation is very important in the language life in the basic structure of the social life in front of his eyes. It includes all languages of external units such as biological factors, introspection and observation, affective stimulus such as family education level, family language usage style. This facilitates children's learning of the language and their final life correctly. The language development of children in the pre-school period, when their learning is fast, also positively affects other areas of development in which they learn correctly. The study aims to reveal language acquisition in early childhood.

Keywords:

Preschool, Language Acquisition, Language Development

Extended Abstract

Aim

The aim of this study is to reveal language acquisition in early childhood.

Method

In this study, the compilation model, which is one of the descriptive survey methods carried out on large groups, in which the opinions and attitudes of the individuals in the group about a phenomenon and event, and the phenomenon and events are tried to be described, was

¹ Yüksek lisans öğrencisi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi, nrsm16@hotmail.com, Orcid ID: 0000-0001-7179-6999

Kaynak Gösterimi: Çetin, N. (2023). Erken çocuklukta dil ediniminin kuramsal temelleri. *Early Childhood Education Researches*, 1(1), 71-82.

used. (Karakaya, 2012: 59). Review articles discuss by presenting previous studies on a particular subject and make suggestions (Büyüköztürk vd., 2020: 48).

Results

Language development is a dynamic process that starts from birth and progresses by adding various factors. There have been many studies on language development and different views and theories have emerged as a result of these studies. The main factor in the emergence of these differences is the discussions that occur with the answers given to the question of whether the environment or heredity is more effective in the process of language acquisition. There are points where emerging theories converge and diverge. The common point of these theories is that the early childhood period has an important place in language development. The early childhood period, where learning is permanent and rapid, is a point where different views come together. For this reason, it is very important to support the language development of children in early childhood by families and teachers.

Discussion and Conclusion

One of the features that distinguishes humans from other living things is their ability to communicate with each other. Thanks to communication, they can mutually agree by sharing their wishes, needs, thoughts and problems with the people around them. Language is the most important element of communication, which has become one of the basic requirements of social life. Language acquisition and language development is a situation that individuals need throughout their lives and that they will constantly encounter. For this reason, language acquisition and language development of children should be supported from childhood. The rapid development in early childhood reveals how important this support is. In addition, learning in early childhood affects the child's future life. In this context, supporting the development of children also forms the basis for their future learning.

Researchers working on language acquisition differ according to the effect of heredity and environment on language development. However, this distinction has one common point, which is that early childhood is a very important period for language development. Permanent and rapid learning in children is important from both perspectives. For this reason, children's language development should be supported by both parents and teachers. Studies show that children who receive adequate support from their families and teachers are not only more advanced in language development, but also in social and cognitive development (Çelik, 2022; Karoğlu, 2022; Bilir Seyhan, 2022; Özen Tuncer, 2022).

It is seen that the interventions made in early childhood have positive effects on the language skill development of children. The effect of interventions, especially in children who need support, is very important (Basaran. 2021). Interventions are mostly made by experts in their fields or by teachers. However, in order for this development to be permanent, it should be supported by families at home. The reading success of children who are supported by their families in this period is positively affected (Büyüktaşkapu, 2012). In addition, the fact that families read books, chat and play games with children to support their children's language development also has a positive effect on family relations.

As a result, when the literature on language acquisition is examined, it is seen that language development progresses in relation to other development areas. This situation increases the importance of language development even more. The fact that language is a communication tool and that it develops by taking different forms from birth shows that it needs support in this process. Because a baby's communication language is different from a child's

communication language, but both develop the communication language as a result of learning through experience. Language is structurally a living entity and is constantly renewed. Therefore, when it is supported from the ground up, its development will be quite good.

Giriş

En basit haliyle iletişim aracı olarak nitelendirilen dil ile ilgili birçok tanım yapılmaktadır. Dilbilim Terimleri Sözlüğü'nde dili, “belli bir insan topluluğuna özgü, çift eklemli sesli göstergeler dizgesi” olarak tanımlamaktadır. (Vardar, 2002: 71). Önde gelen dilbilimcilerden Ferdinand de Saussure ise, dili işaretler ve göstergelerden oluşmuş bir sistem olarak tanımlamaktadır. (Dağabakan ve Dağabakan,2007). İletişim sağlamada kullanılan dil sesler, işaretler ve sözcükler gibi temel öğeleri barındıran bir sistemdir (Çakır, 2004). Dil, bireyin dünyaya geldiği andan itibaren karşı karşıya kaldığı, onda kendini ifade ettiği bir olgu olarak, hayatın ayrılmaz bir parçasıdır (Yapıcı, 2004).

Dil, düşünme ile birlikte, bellek, muhakeme, problem çözme ve planlama gibi bilişsel süreçlerle beraber insanların sosyal yaşamları ile de etkileşim halindedir. Dilbilimci Hugo Moser, dilin fizyolojik, psikolojik ve bilişsel olarak üç alanda birleştiğini belirtmektedir. Fizyolojik alan seslerin oluşmasında farklı organların rol almasını ifade etmektedir. Psikolojik alan günlük hayatta sözcük kullanımı ve bunların seçimi, birbirleriyle ilişkilendirilmesini içermektedir. Son olarak bilişsel alan dilin düşünmeyle ilişkisini ifade etmektedir (Dağabakan ve Dağabakan, 2007). Bu üç alan çocuğun gelişimiyle doğru orantılı olarak büyümekte ve gelişmektedir. Dolayısıyla bu alanların birleşimini içeren dil de gelişimsel bir sürece sahiptir.

Dil gelişimi, çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren başlayıp ilerleyen bir dönemdir. Bu dönemde çocuk, ilk olarak etrafında işittiği sesleri algılamaya daha sonra da taklit etmeye çalışmaktadır. Böylece yaşadığı toplumun dilini edinmeye başlamaktadır. Çevreden gelen uyarıcılar ve deneyimler sayesinde normal gelişim gösteren tüm çocuklar zamanla dilin bütün kurallarını edinmektedir (Aslan, 2019).

Dil gelişimi pratikteki kullanımı açısından üç bölümde incelenmektedir.

İç dil: doğumdan 9 aya kadar olan dönemdir. Basit seslerden oluşan öğrenilmemiş bir dildir. İletişim için fonksiyonel değildir.

Ahçı dil: 18 aya kadar konuşulan dildeki sesleri diğer seslerden ayırt edilebilmesi, ses ve uyarıcı arasındaki ilişkinin anlaşılmasıdır. Çocuk söylenenleri anlar ana kendini ifade edemez.

İfade edici: dil çocuğun kendini anlatabilme yeteneğini kazanması ve dili kurallarına uygun olarak konuşabilmesidir (Deniz, 2017: 36).

Dil gelişimi ile ilgili ortaya çıkan görüşlerden en yaygın olanına göre altı aya kadar tüm bebekler aynı dili konuşmakta, yani çeşitli sesler çıkarmaktadır. İkinci alta ayda ise etrafında işittiği seslere özel bir duyarlılık oluşturmaya başlamaktadır. Ana diline ait seslere farkındalık oluşturmaya başlayan çocukta ana dili gelişimi ile ilgili temeller oluşmaya başlamaktadır.

Dil gelişimi ile ilgili en yaygın görüşe göre altı aya kadar bütün bebeklerin aynı dili konuşmakta, yani çeşitli sesler çıkarmaktadırlar. İkinci altı ayda çocuk çevresinde duyduğu seslere özel bir duyarlılık geliştirmeye başlar. Ana diline ait seslere duyarlılık geliştirmeye başlayan çocukta ana dili gelişimi ile ilgili ilk temeller oluşmaya başlar (Yeşilyaprak, 2018: 106-

107). Piaget'e göre çocuklarda dil gelişimi agulama süreci-tek sözcük evresi-telgrafik konuşma ve ilk gramer süreci olarak dört aşamadan oluşmaktadır.

Tablo 1

Piaget'e Göre Dil Gelişim Aşamaları

	Ağlama (0-2 Ay)	Bir çeşit kişisel iletişim yöntemi olarak görülür. Bebek ağlayarak ihtiyaçların ifade edilmeye çalışmaktadır.
Agulama (0-12 Ay)	Babıldama (2-6 Ay)	Bebekten tesadüfen çıkan seslerdir. Bebekler bu sesleri sevdiklerinde tekrarlamaya çalışırlar. Tüm dünyadaki bebekler tarafından çıkarıldığı için evrensel bir nitelik taşımaktadır.
	Çağıldama (Heceleme) (6-12 Ay)	Sesler bilinçli olarak çıkarılmaya başlanır. Ses ve sesin anlamı arasında ilişki anlaşılır. Hece tekrarları yapılır. Desteklendiğinde öğrenmenin hızlı olduğu görülür.
		Cümleler tek sözcükten oluşur.
Tek Sözcük (Morgem) (12-18 Ay)	Çocuklar 1-30 arası sözcük dağarcığına sahiptir. Kullanılan sözcükler arasında isimler daha ağırlıklıdır. Alıcı dil gelişimi ifade edici dil gelişimine göre daha ileri düzeydedir.	
Telgrafik Konuşma (18-24 Ay)	İki sözcüklü cümleler kurulmaya başlanır. İlkel dil bilgisi kuralları kullanılmaya başlanır. Konuşmada sadece anlam taşıyan sözcükler kullanılır.	
İlk Gramer Konuşması (24-60 Ay)	Konuşmaların yetişkin konuşmasına yakın olduğu ve dilbilgisi kullarına uygun konuşma dönemidir. Çocuklar anadillerinin temel dilbilgisi yapılarını bilir ve ifade edici dil becerileriyle konuşmalarında kullanır.	
Tek Sözcük (Morgem) (12-18 Ay)	Cümleler tek sözcükten oluşur. Çocuklar 1-30 arası sözcük dağarcığına sahiptir. Kullanılan sözcükler arasında isimler daha ağırlıklıdır. Alıcı dil gelişimi ifade edici dil gelişimine göre daha ileri düzeydedir.	

(Seyhan, 2022)

Her dil kendine özgü kurallar ve temel bileşenleri içerir. Bu temel bileşenler “Fonem(sesbirim)”, “Morfem(biçimbirim)”, “Sentaks(sözdizimi)”, “Semantik (Anlam)”ve “Pragmatik(kullanım)” olarak sıralanmaktadır (Deniz, 2017).

Fonem (sesbirim); dildeki seslerin ve özelliklerinin tanımlanması, seslerin dağılımı, seslerin birleşme biçimini belirleyen kuralları inceler (Hamarat, 2019). Ayrıca dinleyicilerin sesleri alış şekillerin de araştırmaktadır. Bütün konuşlan dilleri holistik olarak ele aldığından dillerdeki eğilim, kural ve özellikleri bir bütün olarak araştırmaktadır (Genişyürek, 2021).

Morfem(biçimbirim); dildeki anlamlı en küçük birimdir. Tek sözcükten ya da farklı morfemlerin birleşiminden oluşabilir (Çelik, 2019). Sözcük yapısıyla ilişkili bilgi anlamına gelerek sözcükteki kök ve ekleri, kurallı olarak düzenleme biçimini içermektedir (Akça, 2021).

Sentaks(sözdizimi): föne, morfem, sözcük ve sözcük öbeklerinin anlamlı bir anlatım oluşturmak için cümlelerle birleştiği kurallar sistemidir. Cümlelerin yapıları ve cümle öğeleri arasındaki ilişki bu kapsamda incelenir. Bu kurallar sayesinde kişiler daha önceden rastlamadıkları cümleleri oluşturup anlayabilirler (Karoğlu, 2022).

Semantik(anlam): sözcükleri ve cümleleri anlam açısından inceleyen birimdir (Dağabakan ve Dağabakan,2007). Sözcük dağarcığından ve dil bilgisel yapıların işlevleri ve içerikleriyle alakalı bilgileri içermektedir. İlk sözcüğün öğrenilmesi, işitsel gelişim, oyun, taklit, jest ve sembolik işlev becerilerinin genel gelişimine dayanmaktadır (Nalçacı, 2022).

Pragmatik(kullanım): dilin günlük kullanımı anlamına gelmektedir. Çocuklar erişkinlerle ve akranlarıyla konuşurken hangi kelimeleri kullanacaklarını ve ses tonlarının nasıl olması gerektiğini öğrenirler. Kullanım bilgisi ayrıca anlamlı iletişim kurabilme, herhangi bir olayı betimleyebilme, bir şeyi açıklayabilme anlamına gelmektedir (Deniz, 2017).

İnsanın doğumuyla birlikte başlayan dil gelişimi, hızlı bir şekilde ilerleyen bir gelişim alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak ağlama davranışıyla başlayıp dil bilgisi kurallarına uygun cümleler oluşturma seviyesine gelen çocukların dil gelişimleri araştırmacıların da çalışmalarına konu olmuştur. Bu araştırmalar sonucunda farklı gelişim kuramları ortaya çıkmıştır (Çelik, 2019).

Erken çocukluk döneminde dikkate değer ve en etkileyici alanlarından bir tanesi de dil gelişimidir. Doğumdan sonraki birkaç sene içinde neredeyse tüm çocuklar büyük bir kelime dağarcığı elde etmekte ve kendi ana dilinin kompleks yapısına hakim olup, başarılı iletişim alışkanlıkları edinmektedirler (Werker vd., 1998, Aktaran Aslan, 2019).

Dil edinimi ile ilgili birçok araştırma yapılmış ve bu araştırmalar sonucu farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Farklı görüşlerin ortaya çıkmasındaki temel etkenin dil edinim sürecinde çevrenin mi kalıtımın mı daha etkili olduğu tartışmasıdır. Bu görüşlerin birleştikleri ve ayrıştıkları noktalar bulunmaktadır (Aslan, 2019).

Tablo 2

Dil Gelişimi ile İlgili Kuramların Karşılaştırılması

Kuramlar	Öncüleri	Dil edinim kaynakları
Davranışçı	Skinner	Pekiştireçler
Sosyal öğrenme	Bandura	Taklit ve tekrar
Bilişsel	Piaget	Duyu-devinim yoluyla düşüncenin gelişmesi
Biyolojik(psikolinguistik)	Chomsky ve Lenneberg	Biyolojik temeller (doğuştan getirilen konuşma mekanizması)

(Deniz, 2017: 36).

Dil gelişiminde ortaya çıkan ilk kuram davranışçı kuramdır. Dilin kazanılmasında çevrenin biyolojik yapıya nazaran daha etkili olduğu söylemine dayanmaktadır. Bebeğin çevreyi taklit etmesi ve bu taklitler sırasında kendi diline yakın sesler çıkarmasıyla pekiştirmeler alarak dili kazanmaktadır. Bu kurama göre dili kazanma taklit, alıştırma ve pekiştirme ile olmaktadır. Dili kazanmada bebeğin sesleri, konuşulanları taklit etmesi ve yetişkin insanların bu durumu ödüllendirmesi, bebeğin çıkardığı sesleri desteklemesinin önemini vurgulamaktadır. Klasik ve

edimsel koşullanma, sosyal öğrenme kuramı ve taklit davranışçı kuramın temelini oluşturmaktadır (Çat Şahin, 2009).

Dilin edinimini taklit ve sonradan tekrarlarla öğrenildiğini savunan Bandura tarafından ortaya çıkarılan sosyal öğrenme kuramı, doğumdan itibaren bebeklerin dili öğrenmek için hazır olduklarını ancak dilin kazanımının çevreyle olan etkileşime bağlı olduğu görüşüne dayanmaktadır. Bu kapsamda çevre dilin öğretiminde temel olmaktadır (Genişyürek, 2022) Çocuklar çevrelerindeki konuşmayı duyup çıkarılan sesleri taklit etmektedir. Yetişkinler çocuklarına çeşitli objeleri gösterip isimlendirirler ve çocuklarda tıpkı yetişkinleri taklit ederek gösterilen nesnelere aynı şekilde seslenmeye çalışmaktadırlar. Bu süreç o sözcüğü tam söyleyip karşılığını doğru eşleyene kadar devam eder (Çelik, 2019).

Sosyal çevrenin rolü dili desteklemektir. Kelimelerin anlamını kavramada yardımcı olunarak konuşulan dilin yapısını öğrenmesi sağlanır. Çocukla birlikte aktiviteler yapılarak, onu görevler vererek dil öğreniminin yanı sıra yapılan uygulamalar pratiğe dönüştürülebilir. Bu diyaloglar çocukların yanlış öğrenmelerinin düzeltilmesine yardımcı olur (Özçelik, 2021). Sosyal öğrenme kuramından farklı olarak davranışçı kuramda dil gelişiminin belirleyicisi olarak çevre yer almaktadır. Aile çocuğun rol model aldığı kişilerdir ve ailenin tutumları, tavırları, değer yargıları, çocukla olan ilişkisi çocuğun kendi sosyal ilişkilerindeki dil gelişimini şekillendirmektedir. Çocuğun ailesi tarafından pekiştirilmesi ses dağarcığını geliştirmektedir (Özen Tuncer, 2022).

Davranışçı kuramda dil gelişiminin önemli bir parçası olarak görülen taklit sayesinde çocuklar etraflarında konuşulan dili dinleyerek duydukların kopyalar ve benzerlikleri kullanarak yeni kullanımlar oluştururlar. Bir diğer önemli kısım ise pekiştireçlerdir. Kelimelerin doğru ve yanlış kullanımlarında verilen pekiştireçler doğru cümleler oluşturulmasını sağlar. Bu süreç pekiştireçlerle alışkanlıkların oluşturulmasıdır (Çelik, 2022). Davranışçı yaklaşımın aksine dil ediniminin pekiştireçlerle öğrenildiği fikrine karşı çıkan Chomsky bunun doğal bir süreç olduğunu ileri sürmekte ve biyolojik yapıya dikkat çekmektedir. Günlük konuşmada yapılan dilbilgisi hataları, eksikleri olup bu bağlamda sadece yetişkinlerin kullandığı dili taklit ile öğrenen çocuklar dili kurallarına göre öğrenememekte ve böylelikle dilin yaratıcı olma özelliği yok sayılmış olmaktadır (Çoban Söylemez, 2016).

Chomsky ve Lenneberg'in öncüsü olduğu doğuştancı kuram dil ediniminde çocuğun doğuştan bir yeteneği olduğu, dil gelişiminde biyolojik ve psikolojik temellerin bir arada bulunduğunu belirtmektedir. Bu kurama göre her çocuğun dili öğrenmede bazı evrensel değişmez özellikleri bulunmaktadır. Chomsky dilin kendine ait özellikleriyle üretken ve dönüşümlü olduğunu ifade ederek dilin yaratıcılık özelliğinin altını çizmektedir. Dil gelişiminde "üretkenlik kuramını" savunan kuramcılar dilde sınırlı sayıda öğelerle sınırsız cümleler kurulabildiğini ifade etmektedir (Tokgöz, 2006). Her çocuğun evrensel değişmez özelliklerinin olması yönüyle kuram Piaget'in bilişsel gelişim kuramındaki her çocuğun dil ediniminde tamamladığı gelişim özellikleri bulunması açısından benzerlik göstermektedir.

Chomsky, bebeklerin doğduklarında dil edinimine imkân veren bir donanıma sahip olduklarını ve dünyaya gelişleriyle getirdikleri dil edinimi becerilerinin bebekleri konuşulanları dinleme, sesleri, kelimeleri taklit etme imkanı sağladığı görüşünü savunmaktadır. Bebeğin dünyaya gelişle beraberinde getirdiği dili öğrenmek için özel mekanizma bebeğin etrafında konuşulan dili içselleştirmesini, kuralları kavrayarak öğrenmesini ve sonrasında uygun gramer yapısıyla konuşmasını sağlar. Bu özel mekanizma ile bütün çocuklar aynı evreleri geçerek biyolojik olarak belli bir olgunluk seviyesine eriştiklerinde tıpkı yürümeyi öğrenir gibi konuşmayı öğrenmektedir. (Deniz, 2017).

Son olarak bilişsel kuram bireyin öğrenim ve biliş becerilerini geliştirmek temeli üzerine kuruludur. Dil öğreniminin bilişsel işlemlerle gerçekleşebileceğini esas alır. Çocuklar kavramları oluşturarak onları ifade edebilmek için kelimeleri öğrenirler. Dilin öğrenildiği ve bu öğrenmenin de bireysel çabalar çerçevesinde olduğu belirtilir. Öğrenme ve dilin birbirini tamamlayan unsurlar olduğu bu nedenle dil ve bilişin birbirine bağlı olduğu düşüncesi savunulur (Başaran, 2021). Davranışçı ve sosyal öğrenme kuramının aksine dil gelişiminde çevrenin etkisini arka planda tutmaktadır.

Bilişsel kuramın öncüsü olarak kabul edilen Piaget dil ediniminin gerçekleşebilmesi için bilişsel gelişimin belirli bir seviyeye gelmesi gerektiğini savunmaktadır. Ona göre dili öğrenmenin temelinde bilişsel gelişim yer almakta ve “0-2 yaş duyuşsal motor dönem” dil edinimi için en önemli evredir. Dil edinimi için bu evrenin tamamlanması gerekmektedir. Bilişsel yapıların yanında çevre ile etkileşimin de önemine vurgu yapılan Piaget ‘e düşünce ve dilin etkileşim içinde olduğunu, düşünce gelişiminin dil gelişimine etkisinin büyük olduğunu savunmaktadır. Çocuğun bilişsel gelişim düzeyi ve düşünce gelişimi dil ediniminde en önemli öğelerdir (Aslan, 2019).

Kuramın savunucularından Bloom dil öğrenimini çocukların önceden kazandıkları bilgilerin kodlamada bir araç olarak kullanıldığını, bilişsel sürecin etkisiyle konuşmaya başlamadan önce kavramın anlamının öğrenildiğini ve kavramın belirtildiği dilin daha sonra aktif olarak kullanıldığını ifade etmektedir (Akça, 2021)

Dil gelişimini açıklamayı amaçlayan tüm bu kuramlar farklı yönlere önem verdikleri için açıklık eksik kaldıkları yerler vardır. Bu sebeple eleştirilere maruz kalmışlardır. Sosyal öğrenme kuramına yönelik tek eleştiri dil ediniminin nasıl olduğunu açıklarken dil gelişiminin bütün yönlerine açıklık getirememesidir (Deniz, 2017). Davranışçı kuramın çocuğu merkeze almaması, bilişsel süreçlere yeterli önem vermemesi kuramın eleştiriler almasına sebep olmuştur (Hamarat, 2019). Çocukların anadillerini nasıl öğrendiğini açıklayamaması ve dil ediniminde sosyal etkileşimi göz ardı etmesi bilişsel kuram için yapılan eleştirilerdir (Çakır, 2004). Psikolinguistik kuramın dil gelişiminde biyolojik ve psikolojik temelleri esas alması çevresel faktörleri göz ardı etmesi eleştiri almasına neden olmuştur (Çelik, 2019).

Chomsky’ye Göre Dil Edinimi

Chomsky’nin çocuğun anadili edinimine ilişkin görüşlerini Lightbown ve Spada (1999: 15-16 akt. Güvendir ve Yıldız, 2014) şu şekilde belirtmiştir:

-çocukların dil için biyolojik olarak programlandıklarını ve biyolojik diğer fonksiyonların gelişimi gibi dil gelişiminin de aynı şekilde gerçekleşmektedir.

-Çocuklar genellikle aynı yaşta yürür ve bu kimse tarafından öğretilmez. Bu nedenle çocuğun öğretilmesine gerek yoktur.

- Çevrenin ve çocuğun etrafındakilerin dil öğretimine olan katkıları oldukça önemsiz ve basittir.

- Yapılan bu önemsiz katkı dışında kalan bütün her şey çocuğun biyolojik yeteneğiyle gerçekleşir. Bu durumsa doğuştancılık varsayımı olarak ifade edilir.

- çocuk çevresindeki son derece karmaşık bilgilere maruz kalmakta ve almaktadır. Dahası çocuğun yaşadığı çevre onu düzelmemektedir. Aileler düzeltmek için çabaladıklarında çoğu zaman yapıyı göz ardı ederek anlama odaklanmaktadırlar. Bu düzeltmeler çoğunlukla

çocuğun zaten doğru olmayan sözcesini daha karmaşık dil bilgisel yapıya yinelemekten daha fazlasını içermemektedir. Düzeltme yapsalar bile çocuk kendi bildiği doğrultuda giderek yine kendine has bir tümce kurar.

-Çocuklar bir dil sisteminin altında yatan kuralları keşfetmede kendi yetilerini kullanırlar. Bu özel yeti ise Dil Edinme Aygıtıdır.

Chomsky'inin dil edinimi yaklaşımındaki önemli kavramlar şunlardır; evrensel dilbilgisi, üretici dilbilgisi, ayrık sonsuz.

Evrensel Dilbilgisi: doğuştan zihne yüklenen genel bir dil kuramı olarak tanımlanabilmektedir. Tüm diller için bu durum genel iskelet yapı şeklinde dilin uyması gereken kuralları sağlamaktadır. Evrensel dilbilgisinin dildeki biçimsel şartların yerine getirilmesindeki rolünü iki tür kanıtın ortaya koyduğundan bahsedilmektedir. İlki bütün dillerle ilgili çalışma yapan araştırmacıların üretici dil bilgisi oluşturmaya çalışırken üretici dizgelerin yapıları ve biçimleriyle ilgili benzer şeyleri kabul etmeleridir. Bir diğer kanıt ise sadece tek dil üzerine yapılan araştırmalarla ortaya çıkmaktadır. Tek dil üzerine yapılan araştırmalarda, çocukların kısıtlı deneyimler sonucu sınırsız ifadeler kullanmalarına olanak sağlayan bir düzeneğe önceden beri sahip olduklarını göstermektedir. Aksi takdirde kısıtlı sürede yeterli dilbilgisini oluşturma seviyesine nasıl geldiklerini açıklamak imkânsız olurdu (Çelik, 2017).

Üretici Dilbilgisi: Üretici dilbilgisi bir dildeki sınırlı sayıdaki sözcüklerin oluşturduğu sınırsız sayıda kombinasyonu göstermeye çalışır. Bazı temel ilkelere sahip olan üretici dil bilgili ses anlam ilişkisi bakımından sonlu sayıda kuralla sonsuz cümle kurabilmeyi, hiç duymadığı karmaşık cümleleri üretebilmeyi mümkün kılar. Üretici dil bilgili ile bireyler iletişim esnasında zihinlerinde var olan birçok ifadeyi dile getirmeseler bile birbirlerini anlayabilir (Dayan Önür, 2019).

Ayrık Sonsuz: matematiksel ifadeleri sayı yetisiyle öğrenebilen çocuklar, bu öğrenmede her bir sayıyı bir arttırarak sonsuza kadar gidebileceklerini bilmektedirler. Bu sayı yetisi Chomsky'e göre dil yetisini bir yan ürünüdür. Ayrık sonsuz olarak ifade edilen dil özelliği de burada ortaya çıkmaktadır. Her tümcenin kısıtlayıcı bir durum söz konusu olmadan sayısız kelimesi bulunmaktadır. İnsanlar hayvanlardan bu konuda farklılık göstermektedirler. Örneğin maymunların seslenme sistemleri kısıtlı sayıda çağrıya dayanmaktadır. Ancak arılarda durum daha farklıdır. Onların hareketlerinde bir sonsuzluk ortaya çıktığı düşünülse bile bunu ayrık olmadığı görülmektedir. Arılar bir çiçeğin uzaklığını belirlemek için mesafeye göre hareket yaparlar ancak sinyaller arasında bir takım ayrımlar bulunmaktadır. Arılar bir çiçeğin uzaklığını belirtmek için uzaklığa göre hareketler yaparlar fakat sinyaller arasında bir takım ayrımlar bulunmaktadır. Arılar bu ayrımı her zaman yapamayabilirler, dolayısıyla onlardaki sonsuz sinyaller ayrık sonsuzluk olarak görülmemektedir (Chomsky, 2009, Akt. Çelik, 2017).

Lenneberg'e Göre Dil Edinimi

Lenneberg dil gelişiminin biyolojik etkenler tarafından belirlenen ve dünyaya geliş ile başlayan bir süreç olduğunu ve dil ediniminde belli bir zaman kısıtlılığı olduğunu savunmaktadır. Bu zaman sınırlılığı iki yaş ile ergenlik dönemi arasındaki süreyi kapsamaktadır. Lenneberge göre yaşla beraber beyinde yanallaşma oluşmakta ve bu sebeple beyin işlevlerinde bir azalma meydana gelmektedir. Bu olay ergenlik dönemi sonrası dil edinimini güçleştirmektedir. (Güvendir ve Yıldız, 2014).

Lenneberg dil ediniminde “kritik yaş varsayımını” benimseyerek “kritik dönem varsayımı” adı altında incelemiştir. Bu varsayıma göre dil ediniminin kolay bir şekilde sağlanması için bir yaş sınırı belirlenmiştir. Buna kritik dönem adı verilmiştir. Beynin plastik yapısı ergenlikten önce esnek ve yumuşak olduğu için bu dönemden önce dili çalışmaya başlamak dil edinimi için bir avantajdır. Buluş çağı sonrası beyindeki sinir dokuları esnekliğini kaybetmeye başladıkları için dil edinimi ve öğrenimi kritik yaş öncesi bu işe başlayanlara göre zor olmakta ve mükemmelleşme hemen hemen oluşmamaktadır (Demirezen, 2003).

Erken Çocuklukta Dil Gelişimi

Erken çocukluk dönemi gelişim tüm alanlarda hızlı bir şekilde gerçekleştiği bir dönemdir. Dil gelişiminin de oldukça hızlı olduğu bu dönemde çocukların desteklenmesi sonucunda hem sosyal hem de zihinsel gelişim gözlemlenmektedir. Dil gelişimi desteklenirken çocukların oyun döneminde oldukları göz önüne alınarak ilgi çekici aktivitelerin kullanılması daha etkili olmaktadır. Erken çocukluk döneminde çocuklar etraflarındaki yazılı olan kelimeleri başka sözcüklerle ilişkilendirerek anlamlandırabilir, cümlelerin yapısını oluşturan dilin özelliklerini anlayabilmektedirler. Hazırlanan etkinliklerde çocukların gelişim düzeyine uygunluğunun dikkate alınması gerekmektedir (Başaran, 2021).

Erken çocukluk döneminde dil gelişimini desteklemenin en önemli yolu dikkat çekici şeyler hakkında sohbet etmektir. Çocukların iletişim kurma girişimleri desteklenmeli ve konuşmaya teşvik edilmelidirler. Ayrıca çocuklara kitap okumak onların kelimelerin farklı şekillerde kullanımlarını duymalarına yardımcı olacaktır. Kitaplarla çocukların sosyal yaşantıları arasında ilişki kurmak ve kitaptaki resimler hakkında konuşmak dil gelişimlerini destekler. Yine bu dönemde çocukların şarkı ve uyumlu kelimeleri günlük hayatta kullanmaları erken fonolojik farkındalığın oluşumunu desteklemektedir (Ergüder, 2022).

Erken çocukluk eğitiminin temel amaçlarından bir konuşulan şeylerin anlaşılabilir olarak çocuklar tarafından konuşulmasıdır. Bu nedenle çocukların seslere alışmaları, seslerden kelimeler oluşturmaları, kelimeleri anlamlandırarak düşüncelerini ifade etmede bir araç olarak kullanabilme becerisini kazanmaları gerekmektedir (Coşgun, 2021).

Sonuç

Her insan çevresi ile iletişimi gözyaşı diliyle başlatır. Öncelikle konuşma süreciyle ilgili olan fiziksel yetenek ve olgunluğun gelişimi doğrultusunda iletişim artar ve genişler. İşlevine bakıldığında dil başkalarıyla iletişim kurma yeteneğidir (Indrayani, 2016). İletişim sayesinde istek, ihtiyaç, düşünce ve problemlerini çevrelerindeki kişilerle paylaşarak karşılıklı olarak anlaşabilmektedirler. Sosyal yaşamın temel gereksinimlerinden biri haline gelen iletişimin en önemli ögesi olarak da dil karşımıza çıkmaktadır. Dil edinimi ve dil gelişimi bireylerin yaşamları boyunca ihtiyaç duydukları, sürekli olarak karşılıklarına çıkacak olan bir durumdur. Bu nedenle küçüklükten itibaren çocukların dil edinimi ve dil gelişimi desteklenmelidir. Erken çocukluk döneminde gelişimin hızlı olması yapılacak olan bu desteğin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca erken çocukluk dönemindeki öğrenmeler çocuğun ileriki yaşantısını etkilemektedir. Bu bağlamda çocukların gelişimlerinin desteklenmesi gelecekteki öğrenmeleri için de temel oluşturur.

Dil edinimi dili konuşmanın doğal yoludur. Öğrenme sürecinde çocuğun zihninde yapıyı olarak inşa etmek yerine doğal olarak gelişir. Bu nedenle erken çocukluk dönemi dil edinimi için en uygun dönemdir (Al-Harbi, 2020). Çocuğun dil edinimi açıklamak için her biri farklı yönlere değinmiş (çocuğun bilişsel ya da sosyal etkileşimi ya da çocuğun dil öğrenimine yönelik lingüistik teoriler) teoriler bulunmaktadır. Bu teoriler kısmen doğru olmakla beraber

dil edinim sürecini açıklamaya katkı sağlamaktadırlar. Ancak farklı yönlerde oldukları için parçaları birleştiren, gelişimsel ve bütüncül açıdan süreci açıklayan bir teori yoktur (Bloom, 1998). Ancak bu farklılıkların bir ortak noktası bulunur o da erken çocukluk döneminin dil gelişimi açısından oldukça önemli bir dönem olduğudur. Çocuklarda öğrenmenin kalıcı ve hızlı olması her iki görüş açısından da önem arz etmektedir. Bu sebeple çocukların dil gelişiminin hem aile hem de öğretmen tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Yapılan çalışmalar aile ve öğretmenden yeterli desteği alan çocukların almayanlara göre sadece dil gelişimi açısından değil aynı zamanda sosyal ve bilişsel gelişimlerinin de daha ileri olduğunu göstermektedir (Çelik, 2022; Karoğlu, 2022; Bilir Seyhan, 2022; Özen Tuncer, 2022).

Dil düşünme, iletişim kurma ve öğrenme için vazgeçilmez bir araçtır. Her çocuk benzersizdir ancak genel dil edinim süreci dil gelişimi için yararlı yollar sunmaktadır. Çocukların dili öğrenme sürecini anlayarak ve onları destekleyici stratejiler kullanarak onların dil edinimlerine önemli katkıda bulunulur (Mhic Mhathuna, 2012). Erken çocukluk döneminde yapılan müdahalelerin çocukların dil beceri gelişimlerinde olumlu etkiler gösterdiği görülmektedir. Özellikle de desteğe ihtiyaç duyan çocuklarda yapılacak olan müdahalelerin etkisi oldukça önemlidir (Başaran, 2021). Müdahaleler daha çok alanında uzman kişiler ya da öğretmenler tarafından yapılmaktadır. Ancak bu gelişimin kalıcı olması için evde de aileler tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Aileleri tarafından bu dönemde desteklenen çocukların ilkokulda okuma başarıları olumlu yönde etkilenmektedir (Büyüktaşkapu, 2012). Ayrıca ailelerin çocukların dil gelişimlerini desteklemek için çocuklarla kitap okumaları, sohbet etmeleri ve oyunlar oynamaları aile ilişkilerine de olumlu etki etmektedir.

Sonuç olarak dil edinimi ile ilgili literatür incelendiğinde dil gelişiminin diğer gelişim alanlarıyla ilişkili olarak ilerlediği görülmektedir. Bu durum dil gelişiminin önemini daha da arttırmaktadır. Dilin bir iletişim aracı olması ve doğumdan itibaren farklı şekillere bürünerek gelişim göstermesi bu süreçte desteğe ihtiyaç duyduğunu gösterir. Çünkü bir bebeğin iletişim diliyle çocuğun iletişim dili farklıdır ancak her ikisi de deneyimleriyle öğrenmeleri sonucunda iletişim dilini geliştirir. Dil yapısal olarak canlı bir varlıktır ve sürekli olarak yenilenir. Bu nedenle temelden itibaren desteklendiğinde gelişimi de oldukça iyi olacaktır.

Etik Bildirimi

Yazarlar aralarında çıkar çatışması bulunmadığını ve tüm araştırmacıların çalışmaya katkı sunduğunu beyan eder. Yazarlar ayrıca tüm etik kurallara uyduklarını belirtir.

Kaynakça

- Akça, A. (2021) *Etkileşimli kitap okuma programının 48-66 aylık Suriyeli çocukların alıcı dil gelişimine etkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Al-Harbi, S. S. (2020) Language development and acquisition in early childhood. *Journal of Education and Learning*, 14(1), 69-73. DOI: 10.11591/edulearn.v14i1.14209.
- Aslan, H. S. (2019) *48-66 aylık çocuklarda dil gelişimi ve sosyal beceri ile ilişkili değişkenlerin araştırılması* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Gazi Üniversitesi.
- Başaran, K. D. (2021) *Erken çocuklukta oyun temelli müdahalelerin dil becerilerine etkisine yönelik sistematik derleme* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Üsküdar Üniversitesi.
- Bilir Seyhan, G. (2022) *Resimli öykü kitabı okuma etkinliklerinin 3 yaş çocuklarının dil gelişimleri ve sosyal becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Hacettepe Üniversitesi.

- Bloom, L. (1998). Language acquisition in its development context. In D. Kuhn and Siegler (Eds.), *Cognition, perception, and language* (Vol. II, pp. 309-370), in W. Damon (Series Ed.), *Handbook of child psychology*, John Wiley and Sons.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (28. baskı). Pegem
- Büyüktaşkapu, S. (2012). Okul öncesi eğitimi sürecinde çocuklara uygulanan aile destekli okumaya hazırlık programının ilkokuldaki okuma başarılarına etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 301-316.
- Coşgun, K. Ş. (2021) *Erken çocukluk döneminde bilişsel oyun temelli dil* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Çakır, T. (2004) Çocukta Dil Gelişimi ve Kuramsal Yaklaşımlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 110-134.
- Çat Şahin, A. (2009) *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocukların dil gelişimi ile annelerin okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Çelik, İ. (2017) Noam Chomsky ve psikolinguistik dil gelişimi kuramı, *Turkish Studies*, 12(28), 193-208. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12507>.
- Çelik, D. Ö. (2019) *Okul öncesi eğitim programındaki dil gelişimi ve öz bakım becerilerine ilişkin kazanımların gerçekleşme düzeylerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Çelik, Y. (2022) *Etkileşimli masal anlatımı uygulamasının çocukların dil gelişimine etkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Trakya Üniversitesi.
- Çoban Söylemez, E. T. (2019) *İkinci dil eğitimi alan ve almayan okul öncesi dönem çocuklarının dil ve kavram gelişimlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Hacettepe Üniversitesi.
- Dağabakan, F. Ö. ve Dağabakan, D. (2007). Dil ve çocukta dil gelişim kuramları, *Millî Eğitim*, Sayı 174, 1-8.
- Dayan Önür, H. (2019) *Chomsky'nin kartezyen dil anlayışı* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Demirezen, M. (2003). Yabancı dil ve anadil öğreniminde kritik dönemler. *Dil Dergisi*, 118, 5.
- Deniz, E. M. (2017). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. Pegem.
- Ergüder, K. (2022) *Erken çocukluk eğitimi çağındaki çocuklar için yayınlanmış resimli öykü kitaplarının dil oyunları yönünden incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Ege Üniversitesi.
- Genişyürek, C. (2021) *Zeka oyunlarının 5-6 yaş çocuklarının dil gelişimine etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Uludağ Üniversitesi.
- Güvendir, E. & Yıldız, I. G. (2014) *Dil edinimi*. Anı.
- Hamarat, H. (2019) *İkinci dil eğitimi almayan tek dilli okul öncesi dönem çocukları ile iki dili veya ikinci dil eğitimi alan okul öncesi dönem çocuklarının alıcı ve ifade edici dil gelişim düzeylerinin karşılaştırılması* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Indrayani, M. (2016) Language development at early childhood. *International Conference on Education Jurnal UNMUH Jember*. 1(1), 279-289.
- Karakaya, İ. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. A. Tanrıoğen (Ed.) *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 47-69) Anı.

- Karoğlu, H. (2022). *Gelişimsel dil bozukluğu olan ve olmayan okul öncesi dönemdeki çocukların mizaç özellikleri ve yürütücü işlevler ile dil özelliklerinin ilişkisi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi] Hacettepe Üniversitesi.
- Mhic Mhathuna, M. (2012). Child Language in early years. In Mhic Mhathuna, M. And Taylor, M. (Eds.), *Early Childhood Education and Care. An Introduction for Students in Ireland* (pp. 214-229). Gill and Macmillan.
- Nalçaçı, G. (2022) *Gelişimsel dil bozukluğu olan ve olmayan okul öncesi dönemdeki çocukların mizaç özellikleri ve yürütücü işlevler ile dil özelliklerinin ilişkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Kapadokya Üniversitesi.
- Özçelik, E. B. (2021) *Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören çocukların dil gelişimi özelliklerinin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Dicle Üniversitesi.
- Özen Tuncer, Z. (2022). *Dil gelişimi açısından risk altında olan çocukların ailelerine yönelik oluşturulan müdahale programının etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi] Hacettepe Üniversitesi.
- Seyhan, G. (2022) *Resimli öykü kitabı okuma etkinliklerinin 3 yaş çocuklarının dil gelişimleri ve sosyal becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi] Hacettepe Üniversitesi.
- Tokgöz, İ. (2006) *Okulöncesi çocuklarına yönelik kitapların dil gelişimi ve anlambilim açısından değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. Yabancı Dil.
- Yapıcı, Ş. (2004) Çocukta dil Gelişimi, *Uluslararası İnsanbilimleri Dergisi*, 1(1), 1-17.
- Yeşilyaprak, B. (2018). *Eğitim psikolojisi gelişim-öğrenme-öğretim*. Pegem.